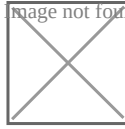

Το Βυζάντιο όπως το είδαν οι Άραβες

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Το Βυζάντιο όπως το είδαν οι Άραβες αποτελεί την πρώτη μονογραφία που ασχολείται ειδικά με το θέμα των σχέσεων Αράβων και Βυζαντινών. Το βιβλίο διερευνά την εικόνα του Βυζαντίου που παρατηρείται: (1ον) σε ένα ευρύ φάσμα πρωτογενών πηγών: θρησκευτικά κείμενα [Κοράνιο, ερμηνεία του Κορανίου (ταφσίρ), βιογραφία του Προφήτη (Σίρα), συλλογές κανόνων με προφητικές παραδόσεις], ιστορικές επιτομές, έργα αραβικής χρονογραφίας, γεωγραφικά πονήματα, λεξικά, βιογραφίες, κοσμογραφίες, και πολεμικού ύφους πολιτικο-θρησκευτικά γραπτά, τα οποία χρονολογούνται από την εμφάνιση του Ισλάμ τον 7ο αιώνα μέχρι την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας το 1453 μ.Χ., και (2ον) σε ένα πλήθος δευτερογενών πηγών που σχετίζονται με το θέμα. Η Ν.Μ. Ελ Σέϊχ προσεγγίζει κριτικά τον τρόπο που εξελίχθηκε η αραβοϊσλαμική άποψη για το Βυζάντιο μέσω πολέμων, επαφών και ανταλλαγών, στο πέρασμα τόσων αιώνων.

Η συγγραφέας επισημαίνει ότι ο ρόλος που διαδραμάτισε το Βυζάντιο στη συλλογική φαντασία των αραβοϊσλαμικών κοινωνιών υπήρξε ανεκτίμητος. Ο ισλαμικός πολιτισμός «υιοθέτησε βασικά χαρακτηριστικά του Βυζαντίου (όπως τις αντιλήψεις για το κράτος και τη διοίκηση, και στοιχεία από την υλική και πνευματική του υποδομή)». Ο αντίκτυπος που είχε ο βυζαντινός πολιτισμός στους Άραβες, είναι ολοφάνερος στις πηγές, οι οποίες «δείχνουν έναν επίμονο θαυμασμό για την καλλιτεχνική δημιουργία των Βυζαντινών και την τεχνική τους δεξιότητα». Αρκεί να αναφερθούν δύο περιστατικά: Βοήθεια από Βυζαντινούς ζητήθηκε στη διακόσμηση και των πρώτων τεμενών των Ομαΰαδών (8ος αι.), και του τζαμιού της Κόρδοβας επί αλ-Χάκαμ Β΄ (10ος αι.). Το ελληνικό χειρόγραφο του Διοσκουρίδη Περί Ὑλης Ιατρικής, (δώρο του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ΄, στα 948/949 μ.Χ. στον Χαλίφη της Κόρδοβας, και η βοήθεια στην αραβική μετάφρασή του), «οδήγησε σε ολόκληρη σειρά έργων που έκαναν την ισλαμική Ισπανία κέντρο των φαρμακευτικών σπουδών». Οι Άραβες «δεν μπορούσαν να αρνηθούν το

γεγονός ότι το Βυζάντιο ήταν ο χώρος όπου συσσωρεύτηκε η αρχαία ελληνική γνώση». Οι Άραβες συγγραφείς «εκτιμούσαν το γεγονός ότι οι Βυζαντινοί διέσωσαν την αρχαία γραμματεία, και ήσαν ευγνώμονες που επέτρεψαν στους Μουσουλμάνους να την αντιγράψουν και να τη μεταφράσουν».

Το βιβλίο απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια. Κάθε κεφάλαιο εξετάζει μια περίοδο στην οποία επικράτησαν συγκεκριμένες παραδόσεις και απόψεις για τους Βυζαντινούς. Προηγείται μια Εισαγωγή στο θέμα και ένας γενικός προσανατολισμός στις βασικές πηγές, για να εξοικειωθεί ο αναγνώστης. Το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει θέματα που εμφανίσθηκαν την περίοδο των αρχικών επαφών του Ισλάμ (7ος αι.) με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται ο χαρακτήρας της αντιπαράθεσης με στρατιωτικούς και πολιτισμικούς όρους, που έγινε το πρότυπο για την απεικόνιση του Βυζαντίου στις αραβικές πηγές τον 8ο και 9ο αιώνα. Στο τρίτο κεφάλαιο, που αφορά στον όψιμο 9ο, 10ο και 11ο αι., η συγγραφέας ανασκοπεί περιγραφές Αράβων για την Κωνσταντινούπολη και το μεγαλείο της Βυζαντινής αυλής, επίσης την αρνητική εικόνα που εμφανίζουν για το Νικηφόρο Φωκά, ο οποίος νίκησε επανειλημμένως τους Άραβες, και τελειώνει με βραχεία συζήτηση της καταστροφικής μάχης του Μαντζικέρτ. Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με τη νέα κατάσταση που διαμορφώθηκε (ήττα των Βυζαντινών στο Μαντζικέρτ (1071 μ.Χ.), εγκατάσταση Τούρκων και Σταυροφόρων στη Μέση Ανατολή, εισβολές των Μογγόλων), η οποία άλλαξε κάπως την εικόνα για το Βυζάντιο. Στον Επίλογο, η συγγραφέας αναφέρεται στην προσπάθειά της να ερμηνεύσει την πολυσύνθετη έννοια Βυζάντιο, που απεικονίζεται στην άραβομουσουλμανική φιλολογική παράδοση, και να διατυπώσει μια εναλλακτική αξιολόγηση των πολιτικών μεθοδεύσεων της αντιπαράθεσης και της εχθρικότητας, τις οποίες πολύ συχνά υποκρύπτει η φιλολογική συζήτηση για τις σχέσεις Μουσουλμάνων – Βυζαντινών, και καταθέτει τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματά της.

Για τις αρετές και την προσφορά του βιβλίου έχει αποφανθεί λίαν εγκωμιαστικά σύσσωμος ο αντίστοιχος επιστημονικός κλάδος μέσω των βιβλιοκρισιών σε επιστημονικά περιοδικά. Επισημαίνεται ότι αυτό το καλογραμμένο και ευανάγνωστο βιβλίο αφορά σε ένα πεδίο των βυζαντινών σπουδών που είχε παραμεληθεί αναιτιολόγητα.

Το βιβλίο είναι χρήσιμο για όποιον έχει ενδιαφέρον για το Βυζάντιο, τους Άραβες, το Ισλάμ και τις σχέσεις Μουσουλμάνων – Βυζαντινών. Συνιστάται σε σπουδαστές, μελετητές και ειδήμονες που επιθυμούν περισσότερες γνώσεις σε αυτό το συναρπαστικό πεδίο. Επίσης, σε κάθε ενδιαφερόμενο και φιλόστορα που αναζητά ουσιαστική πληροφόρηση σε θέματα ιστορίας.

Προς διευκόλυνση και εξοικείωση του ευρύτερου αναγνωστικού κοινού με την πληθώρα όρων, ονομάτων και πραγμάτων που υπάρχουν στο βιβλίο, ο μεταφραστής προσέθεσε βοηθήματα, στο τέλος του βιβλίου: Γλωσσάριο όρων – Ευρετήριο Μουσουλμάνων Συγγραφέων, Ηγετών και Αξιωματούχων – Ευρετήριο Βυζαντινών Ηγετών, Αξιωματούχων και Συγγραφέων – Κατάλογο γεωγραφικών δεδομένων. Επίσης, πληροφορίες βασικών εννοιών για το Ισλάμ και τους Μουσουλμάνους – Κατάλογο των τριών κυρίων Χαλιφικών δυναστειών, και σημαντικών (για τους Μουσουλμάνους) μαχών – Πληροφορίες για άλλες Μουσουλμανικές δυναστείες και ομάδες, και τέλος τις πρωτογενείς πηγές της συγγραφής μεταφρασμένες στα ελληνικά.